

ÓRBITA

I.E.S. RIBEIRA DO LOURO

NÚMERO 5 XUÑO 2002

SUMARIO

NOVAS 2

TRADICIÓN ORAL 4

Cantigas

Lendas

Refráns

Crenzas

Remedios

CREACIÓN LITERARIA 15

OPINIÓN 16

EDITORIAL

As formas de expresións populares e tradicionais que inclúen, entre outras: As linguas, a literatura oral, a música, a danza, os xogos e brinquedos, a mitoloxía, os ritos, a indumentaria, a práctica do artesanado, a arquitectura e outras artes, para alén das formas tradicionais de comunicación e de información forman parte de espazos culturais que deben ser recuperados segundo a UNESCO.

O proxecto da UNESCO apunta a alentar aos gobernos, ONG's e ás comunidades locais para emprender accións de identificación, de preservación e de valorización do seu patrimonio oral e intanxible. Tamén se fomentarán as contribucións de individuos, grupos e institucións na xestión e preservación deste patrimonio.

Defínese, deste modo, o patrimonio intanxible, como: "O conxunto de formas de cultura

tradicional e popular ou folclórica, é dicir, as obras colectivas que emanan dunha cultura e se basean na tradición. Estas tradicións son transmitidas oralmente ou mediante xestos e modifícanse co transcurso do tempo a través dun proceso de recreación colectiva.

Inclúense nelas as tradicións orais, os costumes, as linguas, a música, as danzas, os rituais, as festas, a medicina tradicional e a farmacopea, as artes culinarias e todas as habilidades especiais relacionadas cos aspectos materiais da cultura, tales como as ferramentas e o hábitat".

Esta PROPOSTA da UNESCO, recollida na última edición de "Ponte nas Ondas" propiciou no noso instituto un traballo de recollida de coplas, cantigas, ditos, lendas, refráns, a medicina tradicional e a farmacopea, costumes...do val da Louriña. Este traballo achegámoslo hoxe como mostra dun labor moi meritorio por parte dos rapaces e rapazas que interviñeron nel.

Con este traballo participaron nun concurso de recollida de tradición oral que promoveu o Consello da Cultura Galega na súa páxina web culturagalega.org. A través desta páxina, o músico, Xosé Ramón Paz Antón, membro do grupo Nalúa interesouse polo material recollido para formar parte dun proxecto sobre a música popular na Louriña.

Agradecemoslles aos alumnos e alumnas a súa participación neste atractivo proxecto e animámosvos a todos e todas a preservar o noso patrimonio porque di quen somos no mundo e porque se non nos preocupamos del corre gravísimos riscos de desaparecer.

<http://edu.xunta.es/centros/iesribeiradolouro>

FALA, NON CALES

O día 16 de maio os alumnos e alumnas de 3º de ESO, algúns profes e unhas nais participamos no Correlingua 2002.

Pero, ¿que é o correlingua? É unha carreira de carácter lúdico-educativa que convida á mocidade e aos centros de ensino a participar nun acto reivindicativo: polo dereito a medrar en galego e de usar a nosa lingua de maneira efectiva para garantir o seu futuro.

Se queres saber máis podes entrar en <http://www.correlingua.org>

CIBERLINGUA

Os días 10 e 11 de abril alumn@s de 4º de ESO participaron no Ciberlingua desenvolvido en Vigo.

¿Que é Ciberlingua? É un proxecto de normalización lingüística no ámbito social e educativo que pretende popularizar, dende o noso idioma, o uso das tecnoloxías da información e da comunicación nas comunidades educativas.

Ciberlingua pretende fomentar o uso da Rede dentro dun sector chave como é o educativo; pretende ser unha motivación para que xurda unha masa crítica na nosa sociedade que, nun futuro, poida crear contido feito en Galicia e en galego.

Despois de facilitarnos a información sobre Ciberlingua e de chatear entre nós, tiñamos que participar nos concursos, que nos facían preguntas sobre a historia, xeografía, costumes, deportes, tradicións, literatura e lingua de Galicia.

Xa feitos os concursos, sumábanse os puntos e cada un, o que máis puntos tivese era agasallado cunhas horas de internet gratis.

Agasalláronnos cunha guía de recursos na que se escolman webs galegos polos que podemos navegar e un CD-ROM con software en galego

Foi unha saída diferente e algo entretida para algúns, ¡porque outros/as se aburriron!

Podedes atopar máis información en <http://www.galego21.org>

CON FINA CASALDERREY

O día 7 de maio deste ano tivemos o pracer de recibir no I.E.S. Ribeira do Louro” a escritora galega Fina Casalderrey.

Durante aproximadamente dúas horas tentou explicarnos en que consiste o seu traballo como escritora, é dicir, en que consiste a literatura.

Para que entendese nos leunos un fermoso poema no que a comparaba coa chuvia, e co que puidemos sobreentender que a literatura, independentemente do lugar no que nos atopemos, é sempre igual.

Tamén nos falou das súas afeccións, e tivémo-la oportunidade de formularlle algunha que outra pregunta.

Cando se lle preguntou con cal dos seus libros se quedaría, rompeu co habitual de dicir que a tódolos libros se lles quería como se fosen fillos, e decantouse polo libro “O estanque dos parrulos pobres”, do cal confesou que tiña algo de biográfico, e que tódalas súas obras se basean na realidade.

Sobre o seu momento preferido para escribir, afirmou que prefire facelo polas mañás, tranquilamente e co tempo necesario.

Tamén dixo que o mellor para asegurarse de que escribiu un bo libro é deixar pasa-lo tempo unha vez rematado, e volvelo ler para corrixir algunhas pequenas cousas coas que ela non se sinta cómoda, ata que se identifica por completo coas personaxes.

Logo explicounos que comezou escribindo pequenas obras de teatro, sen soñar sequera con que algún día foran publicadas, e que a primeira novela que escribiu foi “A noite de Caroides”.

Como curiosidade, contounos que sempre escribe en galego, e que é a editorial quen logo traduce os seus libros a outras linguas como o castelán e o catalán.

Para rematar, falounos do seu último libro publicado, titulado “A máscara de Palma”, e despediuse de todos nós facendo gala de novo da súa simpatía.

Pola nosa parte, nós agradecemoslle que estivera connosco e que nos fixera pasar un bo rato, sen deixar de aprender cousas interesantes.

Aurora Ballesteros Fernández, 2º B

SAÍDA Á CORUÑA

EXPOSICIÓN DO DESEÑADOR Verner Panton.

Este ano, os alumnos de 4º da E.S.O, acompañados por a profe Mª Xosé visitaron unha exposición do deseñador Verner Panton.

Unha exposición pensada para as casas. Cadeiras, lámpadas, habitacións,...

Nada máis chegar á Coruña dirixímonos ó edificio onde se atopaba a exposición. Unha vez no edificio, dous monitores acompañáronos a unha sala onde nos explicaron un pouco como se pode deseñar. Durante a explicación amosáronos a seleccionar o material, facéndonos exemplos de cómo Verner Panton elaborou as súas creacións.

Rematada a charla tocábanos a nós crear segundo as explicacións. Cada un de nós tiña unha cartolina na que debía facer formas para a súa creación. As cadeiras que fixemos levámolas para aula de plástica, onde agora tamén hai unha exposición de cadeiras pero feita polos alumnos deste centro.

Ó acabar de deseñar as cadeiras dirixímonos a outra sala na que había como unha habitación toda chea de coxins na cal podías entrar e probar todas as posturas para sentarte, máis arriba ou máis abaixo, dunha forma ou outra. Esta habitación era co que sempre soñara Panton, non era de estrañar porque unha vez que entrabas, gustábache tanto que daba pena saír .

Nas salas de abaixo miramos o resto da exposición. Cadeiras de formas e cores, así como lámpadas e moitos obxectos que ó miralos, a un étranlle ganas de poñerse a deseñar.

Ó rematar a exposición déronnos unha carpetiña e un grande póster de Panton onde aparecía a habitación que tanto nos gustara.

A exposición acabou un pouco antes do que pensábamos e como non tivemos recreo buscamos un sitio onde fixeran bocadillos e fixemos o noso recreo en Coruña

OS PERIÓDICOS DO MUNDO

Co gallo da semana da prensa na escola, o seminario de galego promoveu unha mostra de periódicos do mundo para achegar á comunidade educativa as diferentes maneiras de facer prensa e tamén facer reflexionar sobre as diferentes realidades lingüísticas do mundo.

A exposición contou con 110 periódicos de 45 países diferentes. Estes periódicos foron facilitados polas diferentes embaixadas con sé diplomática en España. Témoslles que agradecer a súa amabilidade e disponibilidad.

Elaboramos á par da exposición interactiva, unha pequena ficha para que as alumnas e os alumnos se fixasen nos aspectos máis salientables do periódico e á vez, coñecesen os diversos países.

Xa co alumnado de bacharelato fixemos unha reflexión sociolingüística: se as realidades lingüísticas dos diferentes países se o correspondían coa lingua na que estaba escrito o periódico. A nosa conclusión foi que nestes países fálense máis linguas das que se usan nos medios de comunicación. No caso de Malta e Suíza, as embaixadas nos enviaron periódicos en todas as linguas oficiais.

Se queredes coñecer as linguas do mundo podeades consultar este enderezo web <http://www.ethnologue.com>.

Tamén foi esta exposición unha boa maneira para achegarnos aos distintos alfabetos do mundo. Podeades atopar moita información en <http://www.proel.org>

O paxaro cando chove,
o paxaro cando chove,
mete o rabo na silveira,
a si fai a boa moza
cando non ai que na queira,
cando non ai que na queira,
ai lalalo, ai lalalo.

Miña sogra cando mexa,
miña sogra cando mexa,
sete muíños fai andare,
carallo pa miña sogra
que maneira de mexare.

O cura de Vijo é xastre,
o cura de Vijo é xastre,
o de Marín, mariñeiro,
o de Ourense afiladore,
e do Porriño zoqueiro.

As mociñas que hai agora,
as mociñas que hai agora,
non son unha que son todas,
usan tres pares de medias,
pa lucirse de pernas gordas.

As mociñas de Pontellas,
as mociñas de Pontellas,
non saben lavar un prato,
pero as que hai en Torneiros,
lavan un e rompen catro.

O cura que me casoue,
o cura que me casoue,
debía de estar borracho,
nin sequera me mirou,
se era femia ou era macho.

Pasei pola túa porta,
pasei pola túa porta,
e mirei polo ferrollo,
a porca de túa irmanhe,
meteume un pau polo ollo.

Miña nai deume unha tunda,
miña nai deume unha tunda,
co aro dunha pencira,
¡teña verjonza mi madre!,
que vén a xente da feira.

Miña nai deume unha tunda,
miña nai deume unha tunda,
coa manca da camisa,
¡teña verjonza mi madre!
que vén a xente da misa.

Miña nai e maila túa,
miña nai e maila túa,
quedan no río berrando,
por culpa dunha jaliña,
que tiña amores co teu jalo.

Dáme o que che pido nena,
dáme o que che pido nena,
dámo que non é pecado,
unha muxica de lume,
pa prenderlle o meu cigarro.

As mociñas do Porriño,
as mociñas do Porriño,
esas si que son moi listas,
en vez de tirarse o mare,
tíranse ós sumarinistas.

E cálate vaite calando,
e cálate vaite calando,
cara de cabazo vello,
pareces o noso porco,
machicando no farelo.

Esta cantiga vai completada por outras moitas estrofas, que son imposible de recompilar todas xuntas xa que algunhas son esquecidas e outras vanse engadindo segundo o momento, e a xente, xa que esta cantiga se utiliza tipo disputa entre un grupo de persoas nunha noite de parrandola.

Entre estrofa e estrofa cantase un estribillo que e o seguinte.

Polo río abaixo vai,
unha truita de pe,
corre que te corre,
que na puidera coller,
que na puidera coller,
que na puidera pillar,
polo río abaixo vai,
unha troita a nadar

OU

Polo mar a baixo
vai unha sartén,
vai fritindo peixe
a che saber ben,
a che saber ben,
a che saber ben,
polo mar a baixo
vai unha sartén

Un destes dous estribillos era intercalado entre as estrofas e íanse combinando para non facelo tan repetitivo

Leandro Barros Cancelas
1º BACH. TECNOLÓXICO

Cantigas Tradicionais

A miña avoa e maila súa irmá cantáronme estas cantigas. Eu non as coñecía. Antes era usual cantar pequenos versos en forma de refráns como os seguintes:

Malo raio parta un raio
que so meu cabalo matou
se non fora o malo raio
cabalo tiña eu.

Arco da vella sae daí
que as mozas bonitas
non son para ti.

Unha morena con gracia
pode saír á rúa
e unha branca sen ela
que no na mire nadie.

Canta o galo xa é día
canta o galo xa é hora
érguete da cama María
e bótame ese galo fora.

O reiseñor cando canta
mete o rabo na silveira
así fan as boas mozas
cando non teñen quen as queira.

Mes de maio mes de maio
mes da primavera
cando os soldados inan
xuntiños para a guerra
uns cantan outros choran
outros levan moita pena
e un que iaxente no medio
parecía unha madalena
pregúntalle o capitán
porque leva tanta pena
se é por pai ou por nai
ou por senté da súa terra
non é por nai nin é por pai
nin é por xente da miña terra
é por unha mocifia
que teño gana de vela.

Chamáchesme moreniña
no medio de tanta xente
e agora quedoume
moreniña para sempre
chamáchesme moreniña
era do polvo da eira
algún día me verás
coma a rosa na roseira.
Por aquí veño por aquí vou
mariquitifia que estás facendo
cuidadiño co meu boliño

que non mo coma o ratiño.

Unha pera e dúas peras
que son as que tiña a pereira
unha era para o xastre
e outra para a costureira.

A sandía no campo
cando chove reverdece
perdín un amar que tiña
moi cerca e de repente.

Canta laranxa madura
Canto limón polo chan
Canta meniña bonita
E ningunha na miña man.
Unha cantiga recollida por Nuria Iglesias Baz,
de Budiño no Porriño

CANTIGAS DE MUIÑEIRA

**O muiño ceina, ceina
bota fariña de roda.**

**A filla do muiñeiro
ten un andar que namora.**

**Onte a noite fun ó muiño.
Nin muiño, nin muiñei.
Perdín a cinta do pelo
iso foi o que ghanei.**

**O muiño de meu pai
eu ben lle sei o tempero;
cando está alto, baixa-lo
cando está baixo, ergue-lo.**

**Informante: Rosa González Pérez
Recollido por Tania Beltrán**

A PORTA DA IGREXA:

Moi poucas igrexas teñen a súa porta principal orientada cara onde sae o sol, normalmente téñena orientada hacia onde se pon. Pois ben a igrexa da miña parroquia é unha desas poucas que a ten cara o leste.

O patrón da nosa igrexa é San Xoán, conta a lenda que cando estaban construíndo a entrada da igrexa puxeron o santo no fondo e orientado cara a porta, e os traballadores foron para as súas casas a descansar. Cando apareceron o día seguinte atoparon unha sorpresa, o santo dera un xiro de 90º grados, quedando orientado cara o sol, polo que segundo conta a lenda decidiron abrir a porta polo lado contrario da igrexa e dicir cara o leste. Quen sabe se foi cousa de santos ou quizais dalgún gracioso que aquela noite lle deu a volta ó santo. O caso e que a porta da igrexa ve o amencer de fronte cada mañá.

Cándida Alonso Gil, 75 anos, pensionista Nacida en Cheanlo, O Porriño.

Recollido en Chenlo Canadelo, O Porriño.

Cantigas populares da Louriña

A miña avoa cantoume estas cantigas. ela di que algunhas letras varían segundo o lugar. Algunhas cantan as rivalidades entre as parroquias, iso de que as mozas dun lugar eran sempre as mellores...

O cantar das costureiras
É cantar que nunca acaba:
Como gastan moito fio
botan coplas enfiadas.

Miña nai, miña naiciña
Aprendeume a costureira;
Vén a auga e non me mollo
Vén o sol e non me queima.

¿Quen mos merca baratiños?
Catro cousas nun real;
Unha costureira, un xastre,
Unha agulla e un dedal.

Este é o dedo neniño
Este é o seu sobriño,
Este é o maior de todos,
Este é o fura de bolos,
E este é o mata pillos.

Despois de san Benito
Vén o señor San Campio,
e para o cinco de agosto
a moreniña do Castro .

Hei de ir a San Diego
Queira ou non meu ben
Nunha man unha veliña
E na outra un caravel.

Chamáchesme moreniña
Á vista de tanta xente
E agora vaime quedare
Moreniña para sempre
¡ai lalalo, ai lalala
ai lalalo, ai lalala!

Cando se oen cantar
as campás do Rial
volta de tempo vos hai.

Os de Mosende mataron o lobo
Os de Pontellas comérono todo
E os de Chenlo mandaron recado
Que lles deixaran as tripas do rabo.

A que vai á Franqueira
E dálle un nudo á xesteira
Non volve alá solteira

O amor da costureira
Era papel e mollouse
E agora costureiriña
O teu amor acabouse.

San Benitiño do Coto Redondo
Hei de ir alá miña nai se non morro
Hei de levar unha bota de viño
E unha bola de pan do Porriño.

As mociñas de Pontellas
Non é unha que son todas
Poñen tres pares de medias
Para face-las pernas gordas.

Quedaches de vir ás nove
Viñeches ás nove e media
Pensas que non é pecado,
Enganar a unha morena.

Dáme un bico Maruxiña
Que eu che darei un pataco
Non quero bico de homes
Que me feden a tabaco.

Unha vella por enriba
Un soldado por debaixo
E ríase o condenado
Porque lle vía o refaixo

Este queixo, queixolán
Esta boca pide pan
Este naris, narisete
Este ollo de pizquete
Toma, toma, carneirete.

Pepe, reepe,
Camisa rachada
Foi á cucifiña
Lambe-la pescada.

Lambeu e lambeu
E nunca se encheu
Subir ó canizo
E chimpou un chourizo.

Manolo Pirollo matou a muller
Con sete coitelos e un alfiler
Levouna á feira a vender
¿quen quere touciño da miña muller?.

A raíz de toxo verde
É difícil de arrincare
Carballos que nacen tortos
Imposible endereitare

A silva que me picou
Case inmóbil no chan queda;
Dobreguei o seu carácter
Cuns ramallazos de xesta.

Si vas a San Blas
Traime un san Blasiño
Que non sexa grande
Nin moi pequeniño.

Costureiriña bonita
No palacio vai cosere
Na primeira escaleira
Xa lle deron que facere

O gaitero de Lugo
Foi tocar a Santa Marta
E adormeceu polo camiño
E os ratos roéronlle a gaita

Eu caseime por un ano
Por saber que vida era
O ano vai rematado
¡solteiriña quen me dera!

Arrimeime a un pino verde
Para ver se me consolaba
E o pifeiro como era verde
Se había de rir choraba.

O paxaro de María
Anda nas miñas cereixas
Come paxariño come
Que hei de ver as que deixas.

Se queres que o carro cante
Móllalle o eixe no río
E cantará toda a tarde
Coma un asubio

Estas si que son
Follas de estralar
Comer e beber
E non traballar.

Vaite lavar porcona,
vaite lavar
se non che chega o río
tírate ó mar.

Vai bailar Carmiña,
Vai bailar Carmela
Co zapato baixo
E a media de seda
De seda calada
Vai bailar Carmiña
Miña namorada.

**Cantigas recollidas por Sofía
Alonso Calzado de Pontellas**

CANCIÓNS ANTIGAS:

Tu que vives junto al río,
tu que recorres la flor,
tu que tienes compromiso,
dime que cosa es amor.

A tu puerta he de poner,
un reloj de campanilla,
para saber a que hora
se acuesta el bien de mi vida.

Ó subir ós altos muros,
a coller mercuriais,
dícen que vale a riqueza,
aínda a honra vale máis.

Dicen que me has de dar,
solimán para que yo muera.
Solimán cómelo tú,
que moriré cuando Dios quiera.

Unha noite de muiño,
unha noite non é nada,
unha semana enteira,
esa si que é muiñada.

Dicen que non hai no mundo,
nin no mundo nin na terra,
dícen que non hai no mundo,
Amor para ti doncella.

Se queres que o carro cante,
bótalle o eixe no río.
O eixe é de amieiro,
canta como un asubío.

Vexo Vigo, vexo Vigo,
tamén vexo Redondela,
vexo a ponte de San Paio,
camiño da miña terra.

Chámachelle ó meu cabelo,
fío negro de coser,
tamén lle eu chamo o teu,
cadena de me prender.

Teño de subir ó alto,
que no alto vexo ven,
tamén vexo os meus amores,
se me falan con alguén.

Manuel fixo unha fonte,
e botoulle o bico de prata.
As mozas non lla van ver,
Manuel todo se mata.

Eu ben vin estar o moucho,
a comer nun cacho de uvas.
Vaite de aí moucho negro,
desemparo das viúvas.

Pasei pola túa porta,
abrin os ollos e vin,
un letreiro que dicía,
eu para ti non nacín.

Pasei pola túa porta,
era no mes de Xaneiro,
as espigas no canastro,
eran hachas de piñeiro.

(Cando cantaban estas estrofas, entre unha é outra dician:

A saia da carolina
ten un lagarto pintado,
cando a carolina baila
o lagarto dalle ó rabo.
Bailaches carolina.
Bailei si señor.
Dime con quen bailaches
bailei co meu amor...)

Candida Alonso Gil, 75 anos, pensionista. Nacida en Chenlo, O Porriño. Recollida en Chenlo Canadelo, O Porriño.

- Anda e non ten pés,
come e non ten boca,
canta comida lle dan,
toda lle parece pouca.
(oñitum O)

- Nin é alma nin espírito,
e chega ó monte e dá un grito.
(atepocse A)

ADIVIÑAS

- Campo branco, semente negra,
cinco bois e unha chavella.
(amulp a e, nam a, atnit a,
lepap O).

- ¿ Que é iso que
ten pan no cu
e merda na boca?
(onrof O).

Cantigas de Pousadela

María Antonia de Prado
muller de muito diñeiro
quen a axudou a casar
foi o campo do Vieiro.

María Antonia de Prado
encolgada nun salgueiro
quen a namorou dela
foi o campo do Vieiro.

Velaí vai a Carrapata
co seu manteliño ergido,
vai axunta de Pedro Lambuzas
que anda no campo do río.

Pontellas non é Pontellas,
que é o segundo Brasil,
quen me dera por Pontellas,
que pasara o ferrocarril.

Manuel, Manueliño,
Manuel cara de rosa,
lévame os bois beber
á fonte da Ramallosa.

Manuel, Manueliño,
non bebas aghua de Noia,
que te quedas apilado,
non te vai querer a noiva.

As padeladas de noite
non dan proveito a ninguén
mandei a muller a ela
e follaronma tamén.

As esfoladas de noite
non dan proveito a ninguén
mandei a muller a ela
e follaronma tamén.

Alanriba non sei onde
onde se vende a verdura
hai unha moza bonita
non a quere casar o cura.

Alanriba non sei onde
enriba do campanario
hai unha flor amarela
de la Virgen del Rosario.

Naquela ventá hai luces
alí se están deitando
alí esta o ben da miña vida
eu ando por aquí penando.

Retírate alá pa dentro
rostro de malva de olor
retírate alá pa dentro
que tienes mal color.

Anque paso por aquí
non paso por te mirar
é camiño pasaxeiro
non mo podes privar.

Aluméame luniña,
aluméame lunar,
aluméame luniña
que me quero ir deitar.

Aquela custureiriña
adormeceu na costura
rolda-la, rolda-la ghuapo
que ha de ser túa.

Hai unha estrela na noite
que ghían ós mariñeiros
e da media noite en diante
ghían ós mozos solteiros.

Por esta calle se sona,
dicen que non hai saída,
para min ha de habela
anque me custe a vida.

Por esta calle se sona
que me han de matar a tiros,
nunca chove como trona
eu con esperanza vivo.

Ti teiste pola lúa
eu téñome polo sol
ti teiste por quen eres
eu téñome por quen son.

Pino, rostro de caramelo
alí están catro hermanitas
as catro xunto ó abuelo.
Pola mar te vexo ir
pola mar te vexo andar
pola mar te vexo ir
espello do meu mirar.

Miña nai, miña naiciña,
miña nai non teño outra
unha mañá de xeadá
mandoume lavar a roupa.

Miña nai por me casar,
ofreceume bois e vacas,
e agora que me casei
deume unha cunca de papas.

Miña nai por me casar,
prometeume bois e vacas,
e agora por non mas dar,
deume unha cunca de papas.
Tráe-lo sombreiro ghacho,
tráe-lo ghacho, ghachón,
tráe-lo sombreiro ghacho,
a uso de maricón.

Tráe-lo sombreiro ghacho,
tráe-lo ghacho, ghachón,
tráe-lo sombreiro ghacho,
a estilo de maricón.

Esperta nena se dormes
nese soño tan profundo
o teu lado están cantando
as marabillas do mundo.

Case me doe a cabeza
mi padre San Xulián,
case me doe a cabe
que me quere cair no chan.

Déixame subir o alto
que do alto vexo ben,
a mirar ós meus amores
se se enredan con alghén.

Moreniña rasalada
dime que te arrasalou
arrasaloume miña nai
co leite que me deu.

Fun ó muíño dabaixo
dín volta polo derriba
o debaixo tiña chave
e o derriba caravilla.

De San Xoán a San Pedro
quen quixer contar ben pode
San Xoán é vintecatros
San Pedro vintenoventa.

Teño que ir a Bos Aires,
anque sea por un día,
en que non traia diñeiro,
sempre traio fantasía.

Teño que ir a Bos Aires,
anque sea por un ano,
en que non traia diñeiro
sempre serei americano.

Quen te me dera ir ver
trinta días no mes,
seis días na semana
e un minuto cada vez.

Unha noite de muíño,
unha noite non é nada,
sete semanas arrer,
esa si que é unha muñada.
Maruxiña dáme un bico
que eu che darei un pataco
non quero bicos dos homes
que me feden a tabaco.

Maruxiña dáme un bico
que eu che darei un abrazo
non quero bicos dos homes
que me feden a tabaco.

Maruxiña o teu refaixo
bótalle un remendiño
non llo botes amarelo
bótallo color a viño.

¿DE onde veis María?
Veño de lavar
de lavar a roupa
do meu militar.

Quedaches de vir viñeches
corazón alimonado.
Quedaches de vir viñeches
non foches ó outro lado.

Mira Maruxiña, mira como veño,
mira como veño, mira como veño,
cunha borracheira que non me deteño,
que non me deteño, que non me levanto,
anda Maruxiña que é de viño branco.
mira Maruxiña, mira como ando,
anda Maruxiña que é de viño branco,
que é de viño branco, que é de viño tinto,
anda Maruxiña, mira como eu veño,
cunha borracheira que non me deteño.

Hoxe ina dando un paseiño
ina sola despaciño,
máis mirando o espacio infinito
que se me presentou
unha floca nube, linda como o sol,
a que contemplaba con muita emoción,
porque a min ..NOHEMÍ... se me presentou
envolta na nube que xa se marchou.

Polo mar abaixo vai
unha raposa a correr
corre que te corre
quen a poidera coller.

Heime de casar en Chenlo
que é terra de moito pan
o forno de miña sogha
cría silvas polo vrán.

Pasei pola túa porta
picoume unha silveira
se me volve a picar
arde o eixo carballeira.

Moreniña dóenche os ollos,
tamén che me doen os meus
vainos lavar o río
onde a truita lava os seus.

Que altiña vai a lúa
que altiña vai meu querer
non hai sol que cheghe a lúa
como o noso ben querer.

Quen me dera casar en Chenlo
terra de moito diñeiro
as espigas de calustra
eran achas de moito diñeiro.

Amor mío vienes tarde
has dormido al sereno
ábreme la puerta, abre,
que eu ben sei que tarde eu veño.

Lévame no carro, leva
carreiriño das uvas
lévame no carro, leva
comerei das máis maduras.

Ven, ven Soleda
a casa queda sola
que a varrerá.

**Recollidas por Nohemí Romero Sanandrés, de
Pousadela, Pontellas, no Porriño.**

CANDO OUVÉAN OS CANS:

Hai xente que confirma que os cans e outros animais son capaces de ventar a morte, é dicir saben cando se lle achega a hora de morrer a unha persoa, que viva cerca. Non hai moito tempo morreu unha persoa da miña parroquia, aí polas sete da mañá. Pois segundo me contou meu primo o can do seu veciño que non está moi lonxe da casa do morto, botou toda aquela noite ouveando coma os lobos. Outro veciño tiña unha vaca, que a levaba a miúdo, a un pasto. De camiño atopábase unha casa abandonada había anos. Resulta que cando ia a morrer unha persoa proximamente, a vaca ó pasar por aquela casa asustábase e saltaba por enriba do dono se facía falla.
¿Terán os animais un sexto sentido que lle diga que vai morrer unha persoa?

Rosa Iglesias González, 40 anos, os seus labores Nacida en Chenlo, O Porriño.

A LUZ DUN ANXO:

Contoume un veciño meu, que despois do anoitecer, unha vez cando regresaba para a súa casa, a cal estaba ó final dun camiño, divisou unha luz que ía como andando polo camiño abaixo. El como tiña uns nove anos asustouse e seguiuna dende lonxe, e foi vendo como aquela luz se achegaba á súa casa. Antes as casas non tiñan pechaduras como agora, senón que tiñan un picaporte, que facía bastante ruído ó abrilo. Pois ben o rapaz escoitou como aquela luz abría o picaporte da súa casa e se metía nela. Asustado correu á casa da súa avoa que estaba moi preto de alí. Cando chegou á casa da súa avoa, co medo non podía falar, cando o conseguiu díxolle á súa avoa que un ladrón entrara na súa casa, que vira como unha luz se achegara á súa casa e como entrara nela. Ó escoitalo, foi a casa do rapaz, acompañada por este. Cando chegaron e abriron a porta, atoparon a nai do rapaz chorando cun neno recién nacido no colo. O bebé estaba morto.

A avoa do neno, que xa era maior contoulle que aquela luz que el vira cos seus propios ollos, non era ningún ladrón senón que era a luz dun anxiño que viñera minutos antes a buscar o espírito do seu irmán recém nacido.

Modesto Quintas, 41 anos, canteiro. Nacido en Vilas, Gondomar.

Recollido en Chenlo Canadelo, O Porriño.

A SANTA INQUISICIÓN

Dise que son un grupo de persoas que teñen relación coa igrexa, sobre todo curas, estes tiñan a xente para ir polas casas e coller a outra xente que non ía a misa, non era relixioso, ou se algún veciño queríate mal, avisaban á Santa Inquisición e viñante buscar a casa, petaban na porta, e o de casa dicía:

- ¿Quen é?
- A Santa Inquisición.

E levaban a persoa e xa non aparecía máis, dise que había varias formas para matar, unha delas era que metían á persoa nun cuarto moi estreito de onde non se pode mover, totalmente paralizado e caíalle unha ghotá de aghua na cabeza ata que morría.

Nohemí Romero Sanandrés

O ENTERRADOR:

Contoume miña avoa que existiu un enterrador hai moitos anos, o cal despois de enterrar un defunto, o moi pillabán ía pola noite a roubarlle as cousas de valor os mortos. Antes os mortos enterrábanse con traxes moi bos e caros, as veces tamén se lle metía cartos no caixón. Levaban con eles para a tumba dentes, aneles e cadeas de ouro e prata. Eran estas cousas as que espertaban a cobiza nos enterradores.

O home que xa estaba preparado, levaba con el unha estaca, desenterraba ó morto poñíaa de pe, arrimado contra algo, e metíalle a estaca entre os brazos de maneira que lle quedaban os brazos abertos e podíase espir facilmente.

Resulta que unha noite estando este home na faena a estaca soltouse e os brazos do morto volveron a súa posición inicial.

O día seguinte atoparon o enterrador, morto no chan agarrado polos brazos dunha persoa defunta recentemente. O caerlle a estaca dos brazos do morto, estes cerráronse agarrando o enterrador no acto e como non debe de ser moi agradable que te abrace un morto, o pobre enterrador morreu do susto.

Cándida Alonso Gil, pensionista Nacida en Chenlo, O Porriño.

Recollido en Chenlo Canadelo, O Porriño.

Contáronme outro caso no que un enterrador deixou mal enterrado un defunto por vía de que este tiña un anelo de ouro. Mais tarde desenterrouno e dispúxose a cortarlle o dedo do morto, cando llo cortou o morto espertou. Enterraran o home vivo.

Cándida Alonso Gil, 75 anos, pensionista Nacida en Chenlo, O Porriño.

Recollido en Chenlo Canadelo, O Porriño.

Unha vez unha meniña enfermou, e cada día poñíase peor, entón os pais recorreron a un feixe de médicos, ós cales non solucionaron nada. Foi entón cando foron a unha bruxa branca, e esta díxolle que era mal de ollo, que a veciña posuía unha prenda de roupa da meniña e lle estaba facendo moito mal. Entón os pais descubríronlle a veciña unha saba do berce da nena, quitáronlla e a meniña púxose ben.

Rosa Iglesias González, 40 anos, os seus labores Nacida en Chenlo, O Porriño.

Recollida en Chenlo Canadelo, O Porriño.

CRUCEIROS

Antes nos cruces, cando había catro ou tres camiños dicíase que era unha encrucillada. En cada cruce había un cruceiro. Cando morría alghén, indo de camiño ó cemiterio co ataúde á ombros, parábase nos cruces, púñase o ataúde diante do cruceiro nunhas cadeiras e rezábase.

E cada vez que alguén pasaba polos cruceiros tiña que rezar, rezaba un padrenuestro ou unha oración que empezaba así:

Adorámoste Cristo,
bendecímoste reino

Nohemí Romero Sanandrés

NOITE DE SAN XOÁN:

A noite de San Xoán é algo mítico, dentro de Galicia. É a do día 24 de xuño, e é característica por ser a noite máis curta do ano.

O lugar onde se celebran as verbenas parroquiais, recibe o nome de torreiro, pois ben, contan que esa noite se xuntan as bruxas no torreiro e se peitean co peite do liño. O peite do liño era un aparello grande que utilizaban antigamente as avoas para limpar e lisar o liño, antes de fialo.

Na nosa parroquia a iso das once e media xúntanse á maioría dos veciños e comen as sardiñas con pan de millo e beben viño. As doce en punto da noite préndeselle lume a gran fogueira, constituída por un gran pao no centro, un boneco na punta do pao, e o redor broza do monte, e deixase arder ata que se apaga.

Á unha ou ás dúasduas da madrugada xúntanse os mozos da parroquia e van a collerlle os carros das vacas as casas das mozas. A aparición dos tractores e os motocultores levou a desaparición dos carros, polo que ultimamente se colle o que aparece a man, cousas como carretillas, cancelos, portais, plantas...

Esta tradición ten o seu resgo, posto que hai xente que non sabe levar a broma e prepara cartuchos con sal, e cando aparecen os seguidores da tradición a polo seu cancelo non dubidan en disparar contra eles. Se che dan un tiro de sal nunha perna ou nun brazo esta acabara collendo caraqueña ou ludrindo, polo que acabarán cortándochela, así que non é tan bonito nin tan doado como parece. Outras veces saen os donos das propiedades detrás túa polo que hai que correr, nestas carreiras caese de grandes balados e a miúdo pártense pernas, brazos, etc.

Algúns anos cóllenlle animais a xente, por exemplo un burro, o animal é atado a corda da campá e bótanlle un feixe de herba, cada vez que o animal agacha a cabeza para comer herba da unha badalada na campá, e así toda a noite ata o amencer, que o dono vai en busca do seu animal.

Na noite de San Xoán as avoas deixan ó resío da noite herbas como fentas, troques, tromentelo, herba Luísa, loureiro, herba da nosa señora, etc. O amencer recóllense e gárdanse. Estas herbas traen boa sorte e teñen propiedades curativas.

Cándida Alonso Gil, 75 anos, pensionista Nacida en Chenlo, O Porriño.

Recollido en Chenlo Canadelo, O Porriño.

A Casa da Quinta do Agro

Esta narración recollida por Xosé Ángel Maceira Alfaya de Pontellas, O Porriño, conta a historia de esta casa que pertencía a membros da Inquisición. E servía para torturar á xente.

Segundo miña avoa, hai no meu pobo unha lenda que conta que nun monte que está ó carón da súa casa chamado "A quinta" hai enterrada unha campá de gran valor. Fora enterrada polos romanos nunha mina de auga para que ninguén a roubara ata que a Igrexa estivera terminada. Pero esas campás nunca máis serían vistas xa que, un día chovera tanto que a mina se derrubou enterrando a campá. E desde hai xa tempo, nunha fonte que hai supostamente ó carón desta mina, pódese escoitar un lixeiro tingladiño que procede do fondo, producido polo choque de pedriñas arrastradas pola auga coa campá.

Neste mesmo monte hai outra lenda que non o é tanto xa que hai unha serie de probas que o demostran. Na quinta hai unha casa que pertencera á Inquisición ou a membros desta ou algo así. E díxome miña avoa que alí mataban á xente mala e retorcida facéndoa sufrir. Había tres maneiras de tortura. Segundo o grao de maldade tocáballe un tipo ou outro de tortura: para a xente máis ou menos mala, torturábanos facéndolles cóxegas nos pés e nas axilas con plumas de galo ou galiña. Para a xente mala, o que lles facían era que os somerxían nunha especie de tixola chea de aceite fervendo para que estes morreran queimados. E xa para a xente retorcida e malísima, facían dun modo que a min non me parece tanta cousa, e o que facían era atar a unha persoa de pé e despois deixábanlle caer unha pinga de auga continuamente. Segundo quen mo contou di que estes morrían de desesperación.

Ao principio digo que non é tan lenda porque a casa existe, o meu veciño contoume que viu cando era pequeno, que nesa casa onde agora hai unha corte había unhas cadeas e que do teito colgaba un arame que serviría para conducir a pinga. E outra proba é que está mesma historia contoume un veciño, unha veciña, miña avoa e meu pai, que lla contara o seu avó

MAL DE OLLO:

Cando unha persoa ten boa sorte, moito diñeiro, uns fillos moi sans, e unha serie de cousas boas, esperta nalgunhas persoas, normalmente veciños, unha cobiza terrible. Nalgúns casos estes envexosos son capaces de facer maxia negra, que é a maxia que se utiliza para facerlle mal a xente. Un envexoso aproveita que o agraciado se dea a volta, entón fai un xogo cos ollos. Se este ten poder, cumprírase o que pida, normalmente que lle enfermen os fillos, que se volvan pobres, que o agraciado se corte cun fouciño, etc. Cando ocorre un mal de ollo, a persoa afectada ten que recorrer a unha bruxa branca que é a que practica maxia branca, a maxia branca é a do ben. Esta bruxa intentará curala.

Cándida Alonso Gil, 75 anos, pensionista. Nacida en Chenlo, O Porriño. Recollido en Chenlo Canadelo, O Porriño.

REFRÁNS

HOMES E MULLERES

- ▶ O home é palla, a muller estopa, vén o demo e sopra.
- ▶ - O home propón, Deus dispón e a muller descompón.
- ▶ Cando trona arrímate á túa sogra, que non hai chispa que a parta.
- ▶ O que ten unha muller boa e a perde, non sabe o que gaña.
- ▶ Cada ovella, coa súa parella.
- ▶ Os fillos da miña filla, eses meus netiños son, e os fillos do meu fillo, serán ou non.
- ▶ O que case unha filla gaña un fillo, e o que case un fillo perde un fillo.
- ▶ Cando a raposa anda ós grilos, malo polo pai, e peor polos fillos.
- ▶ Muller, viño e tabaco poñen o home fraco.

ANIMAIIS

- ▶ Quen ten burro e anda a pé, máis burro é.
- ▶ O home e o can, van onde llo dan.
- ▶ Ó can fraco, todo son pulgas.
- ▶ Se che traba un alacrán, chama ó sancristán.
- ▶ A cada porquiño lle chega o seu San Martiño.
- ▶ Gato escaldado, ata da auga fría foxe.
- ▶ A raposa cambia de pelo, pero non de maña.
- ▶ Non hai sardiña que non teña espiña.

DE DEUS

- ▶ Co mazo dando e Deus rogando.
- ▶ O que madruga Deus o axuda.

DE IDADES

- ▶ O carballo hai que endereitalo de pequeno, que de grande non es capaz.
- ▶ Xente nova e leña verde, todo é fume.
- ▶ O que con rapaces se deita, mexado se levanta.
- ▶ En maio, inda a vella queima o tallo.
- ▶ Do vello, o consello.

DE TRABALLOS

- ▶ O que queira pan, logo llo dan.
- ▶ Na casa do ferreiro, coitelo de pao.
- ▶ Costureira sen dedal, cose pouco e iso mal.

DE PARTES DO CORPO

- ▶ Os ollos son os espellos da alma.
- ▶ Unha man lava á outra e dúas lavan a cara.

DATAS

- ▶ Día de San Silvestre, 31 de decembro, o allo nin nacido nin na restra.
- ▶ En San Martiño, mata o porco e zapa o viño.
- ▶ Xullo arder, patacas coller.
- ▶ Marzo chegar, tempo de enxestar.
- ▶ O primeiro de abril, van os burros onde non deben ir.
- ▶ Outono quente, inverno doente.
- ▶ San Miguel das uvas, moito tardas e pouco duras.
- ▶ No abril, trémelle ó boi o cadril.
- ▶ Pola Candeloira, se chove, inverno fóra; se ri, inverno si; se non ri nin chora, nin dentro nin fóra.
- ▶ Un sábado a chover é como un borracho a beber.
- ▶ Se chove en San Xoán, tolle o viño e non dá pan.

CONSELLOS

- ▶ O lume á beira da estopa, vén o demo e sopra.
- ▶ Máis vale tarde ca nunca.
- ▶ Máis vale maña ca forza.
- ▶ Non hai mal que por ben non veña.
- ▶ Moito e ben, non hai quen.
- ▶ Máis vale bo coñecido, que malo por coñecer.
- ▶ Máis vale ter que desexar.
- ▶ Máis vale prever que laiar.
- ▶ A bo xuíz, non hai mala testemuña.
- ▶ O que ten tenda que a atenda, senón que a venda.
- ▶ Da arbore caída, todo mundo fai leña.
- ▶ Seica, o din, o disque e o dixeron son catro irmáns.
- ▶ Sementa vento e recollerás tempestades.
- ▶ Fai o ben, e non mires a quen.
- ▶ Dime con quen andas, e direiche quen es.
- ▶ Quen mal anda mal acaba.
- ▶ É mellor ter un estripeiro á porta ca un mal veciño.
- ▶ O inimigo que foxe, ponte de prata.
- ▶ Cando as barbas do teu veciño vexas pelar, bota as túas a remollar.
- ▶ O rumor é a antesala da noticia.
- ▶ Pan con fortuna e viño con mesura

Recollidos por
Nohemí Romero Sanandrés

AS CORNETADAS

As cornetadas soíanse facer cando unha muller andaba ou ía casar cun divorciado ou viúvo. Os mozos ían unha noite a casa dela e púñanse alí a cantar unhas coplas e a tocar a corneta, que é un corno dun animal, ata que a muller accedía a negociar, ela dáballe diñeiro ou pagáballes un gaiteiro para que fixesen unha festa. Unha daquelas coplas é esta:

Agora fancha,
 agora lévala,
 mais ha de ser sonada,
 quen vai de padricador
 Don Jeneroso Parada
 por non pagar
 un ghaiteiro
 de 25 pesetas
 levas unha cornetada
 de 300 mil puñetas.

DITO TRADICIONAL

Miña avoa conta que se unha persoa é enterrada nun domingo, morre outra persoa nos días seguintes, xa que din que a persoa que se enterra no domingo é de corpo aberto, iso significa que outra persoa ten que caer na morte.

AS HERBAS DE SAN XOÁN

A vispra de San Xoán vaise coller por aí un tipo de herbas: poexos, tromentelo, herba de Nuestro Señor, manzanilla brava, troques, esplieghe, xarxa, bortelan, romeo, ruda,...poñentes a serenar e logo gardábanas, para logo utilízalas como por exemplo para facer desafumadoiros.

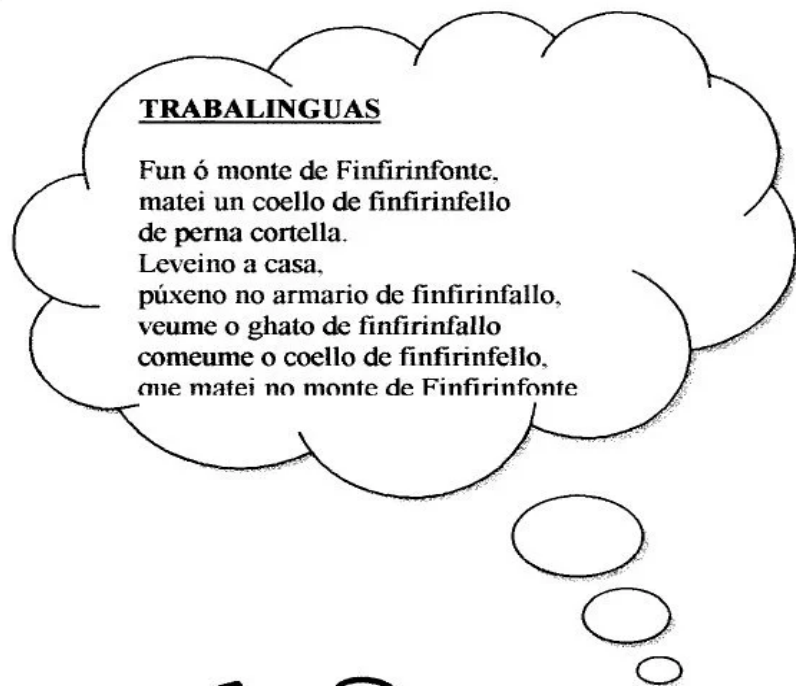
Algunhas desas herbas como os poexos, tromestelo, herba de Nuestro Señor e manzanilla brava, póñense a serenar nunha tina de auga toda a noite de San Xoán para pola mañá cando nos levantemos antes de que saia o sol, lavarnos con esa auga, que din que é bo lavarse con ela.

O GHUEVO NA NOITE DE SAN XOÁN

Na noite de San Xoán tamén se puña unha clara dun ghuevo nun vaso e púñase a serenar toda a noite e pola mañá antes de nacer o sol había que ir mirar e se che saía un caixón é que ías morrer e se che saía unha igrexa é que ías casar.

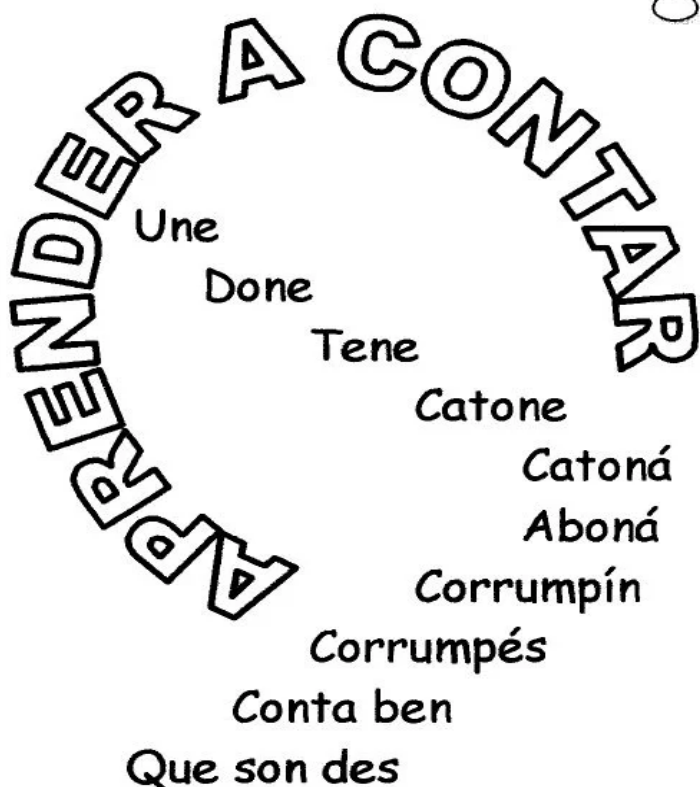
MARÍA DO LOPES

María do Lopes
 estaba na cama
 dáballe o sol
 por unha ventana
 chamou polo cura
 para que lle dera unha untada
 E o cura como era santo
 arrimou o cu a un banco.
 Hai vai María do Lopes
 A cabalo dun faquinoques.

TRABALINGUAS

Fun ó monte de Finfirinfonte,
 matei un coello de finfirinfello
 de perna cortella.
 Leveino a casa,
 púxeno no armario de finfirinfallo,
 veume o ghatto de finfirinfallo
 comeume o coello de finfirinfello,
 me matei no monte de Finfirinfonte

Una
 Done
 Tene
 Catone
 Catoná
 Aboná
 Corrupín
 Corrupés
 Conta ben
 Que son des

REMEDIOS

Antes as persoas utilizaban remedios caseiros para a cura das enfermidades como por exemplo as seguintes:

- ☞ -A planta do romeo e do eucalipto utilizábanse para desinfectar as feridas e para facer vaos contra o catarro.
- ☞ -A herba luísa fervida servía para as dores menstruais.
- ☞ -As follas do limoeiro fervidas usábanse para baixar a febre.
- ☞ -A barbela do millo fervida era boa para os cólicos de ril.
- ☞ -O oliveira e a raíz da ortiga é boa para a circulación do sangue e tamén para a tensión.
- ☞ -A clara de ovo é moi boa para as queimaduras.
- ☞ -O mel con limón usábase para as dores de gorxa.
- ☞ -Tomábase a auga de allo para as lombrigas.
- ☞ -Tomar anís (fiúncho) é bo para os gases.
- ☞ -A árnica tamén era utilizada para curar as feridas e os golpes.
- ☞ -A camomila servía de tónico para o estómago.
- ☞ -A canela co leite fervido era moi bo para curar a afonía.
- ☞ -O couselo era utilizado para a boa circulación das mans.
- ☞ -A malva era boa para as almorras.
- ☞ -A ruda usábase para curar algúns problemas na vista.
- ☞ -As xarxas eran utilizadas para as dores do estómago.

Celia Díaz Nogueiras

LENDAS E CRENZAS

O PAXARO DA MORTE

O paxaro da morte sóese dicir que é o corvo, que é unha especie de ave negra, anque tamén se lle chama o raro, moucho, cabra,... Destes paxaros dise que anuncian a morte dalgunha persoa. Dos corvos dise que se andan a cantar unha banda deles sobre unha zona, alguén de por alí vai morrer. Disto hai unha anécdota que ocorreu hai moitos anos.

Meu avó tiña un tío que vivía só e un día miña avoa estando nun campo (O Lughar) próximo á súa casa, díxolle:

Mi tío véñame a axudar a coller isto.

El foi e estando alí había unha banda de corvos, empezaron a cantar e el dixo:

-Ou ventades chuvia ou morte, ¿a quen iredes buscar?

E uns días despois miña avoa mirou que o tío tiña o pan na porta e non o collera, foi avisar á sogra e entraron por unha ventá e o tío estaba morto na cama. Déralle algo de repente.

O ACOMPAÑAMENTO

Do acompañamento, ou máis coñecido como a Santa Compañía, dise que é un grupo de espíritos mortos que van portando un ataúde, e diante ía un espírito dunha persoa viva, ían citar unha persoa e o espírito desta persoa ía dentro do ataúde.

Soíase dicir este refrán: "Desde las nove hasta las diez deja la noche para quien es".

Se se andaba de noite por aí había que ir cos puños cerrados ou no peto, porque o espírito da persoa viva que ía diante do acompañamento levaba unha vela e podía meter nas mans a ti e logho tiñas que andar ti por aí coa vela, e o outro salvábase.

Se pasabas por eles tiñas que pensar ben ou rezar porque se ías pensando malas cousas, podíanche peghar unha malleira ou pegharche unha e mandarte lonxe. Tiñas que deixarlle camiño, ti ir por unha esquina ou senón facer un círculo de Salomón (de cinco puntas) e meterte dentro, así pasaban por ti e non che facían nada.

Nohemí Romero Sanandrés

Nunha illa por habitar

Criado en sombras oufanas
 O abrete de esperanzas
 Vou pisando novas follas.
 Descoidadas as lembranzas
 Quedan paseniño en rezos
 Sen a anxelical presenza
 Dos sempre dispostos beizos
 Navegantes por inercia
 Soa e de soidade espida
 Agárdasme agochada
 Por onde as tardes nadan
 O pasares da miña man.

Roibéns de nácara tornas
 Espallando a beleza
 De tan envexadas formas
 Moldeadas con certeza;
 Tímida así, voltas nacer
 Decote pola eternais.
 No meu peto de pracer
 Azul da vida cotiá
 O corazón triste amence
 En gustoso agarimo
 Deste tempo de quererte.
 Nío no deserto que vence
 Nun momento esquecido
 Os días de volver terte.
 Saber que poderei verte
 Verte no meu esquezo.
 A miña alma aférrase
 A noite enche o baleiro.

José Manuel Cerqueira Groba ,
 4º ESA

O AMOR

Dis que o amor
 É un sentimento espontáneo,
 pero cando realmente estás namorada
 sénteste como se flotases
 no aire cheo de ledicia.
 Sénteste como se afundises
 Nun lago de paixón.
 Sénteste coma se che
 Acelerara o corazón o
 Ver a persoa que amas.
 Cando realmente estás
 namorado non crees
 que o amor é un
 sentimento espontáneo
 senón que é un sentimento
 bonito, tenro e marabilloso
 o amor sempre foi un
 sentimento que nace
 no máis profundo do corazón
 daqueles que saben amar.

Almudena 2ºB

Deixando á marxe o lado sentimental ou afectivo da vida, darémonos de conta que todo o demais é manipulado dunha forma directa pola man dun dos personaxes máis polémicos e conflictivos de toda a historia e non é outro que o "noso amigo" Don Diñeiro. Detente a pensar que aspectos da túa vida cotiá están relacionados con ese personaxe, verás que todo está condicionado, sometido á soberanía de noso "amigo". Este é o noso seguro de vida ou case se lle pode denominar así, a nosa triste existencia baséase en prepararte nun principio para conseguir un posto digno de traballo que á súa vez proporcionanos unha nómina, un diñeiro, o noso fin, o final é acadado, adquirimos diñeiro, xa podemos vivir "tranquilos". Eu penso que "o noso amigo" é o culpable directo de tódalas penurias que padece o mundo de hoxe, a contaminación é un exemplo. ¡A contaminación!. Si, si por que cres que se segue cometendo hoxe en día, pois porque hai moito fillo.....que prefire botar merda ó río, é un exemplo en vez de tratar de reciclala ¿por que? Pois porque custa pasta; que si o transporte, que se isto, que se o outro, e non sei cantas cousas máis.

-¡Hei! Mira que esa cheminea bota gases nocivos á atmosfera, ¿por que non lle colocas un filtro?

-Porque custa pasta.

E así vai o mundo, "o noso amigo" fai diferencias sociais, eu son de clase media porque Don Diñeiro o dí e ti es pobre polo mesmo e ti rico pola cantidade de "amiguiños" que tes. Fai á xente matar, pódela facer mentir, a pode preocupar, tolear, esnaquizar moralmente, é implacable, é maligno, para un crente pódese denominar como o Satanás de hoxe, o Rei do material, mais como xa dixeran, temos uns sentimentos, uns pensamentos, uns soños ós que non se pode chegar e estes son os que fan a unha persoa ser o que é, aínda que a vida exterior, o social, non lle sexan favorables. "Don Diñeiro" non lle pode quitar eso, non pode manipular un sentimento, un pensamento ou un soño a menos que a persoa queira e isto só o pode decidir esta. "Don Diñeiro" pode ser moi tentador e moita xente réndese ós seus encantos, pódelle ofrecer poder, luxo, tranquilidade, mais tamén che pode botar a un pozo e esquecerse de ti. Así funcionan as cousas, se queres ser algo xa podes ir recompilando "amigos" e cantos máis mellor porque eles che dirán en función do seu diñeiro que podes ou non facer porque ti e máis eu, como todo o mundo, somos o teatriño de monicreques que montou o noso "amigo", o noso XEFE, Don Diñeiro.

CIANO. 1º Bach.CC.SS.

¿PARA QUEN UNHA REVISTA ESCOLAR?

No noso instituto hai xa anos que elaboramos a revista. Inicialmente denominábase "O ghran batacaso" e xa apartir do ano 2000 pasou a chamarse ÓRBITA. As profesoras que estamos detrás deste proxecto agradecemos toda a colaboración prestada pero cremos tamén que a revista é por e para vós, quer dicir, gustaríanos contar cun equipo de redacción composto por alumnos e alumnas, que a maquetación a fixerades vós, que buscarades vós os temas que máis vos interesen e falar deles...Non é por non traballar nós, senón porque estamos seguras de que pode ser máis interesante e entretida, ou o que é o mesmo, que mole máis. Esperámosvos pois en outubro de 2002 para continuar co proxecto.

NA REDE

Lembrede que a páxina web do noso instituto ten un novo enderezo e que nela podedes obter moita información sobre o instituto ou sobre educación, e tamén ler Órbita,
<http://edu.xunta.es/centros/iesribeiradolouro>
 ou <http://www.iesribeiradolouro.es.vg>

FE DE ERROS

No número anterior de Órbita, por un fallo técnico, María Pires García non asinaba a súa colaboración en balonmán. ¡Cousas do ordenata!

ATA O VINDEIRO CURSO E FELICES VACACIÓNS